PROBLEMOS ANALIZĖ
ŠVIETIMO ŠA
ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
2013 lapkritis, Nr. 9 (95)
ISSN 1822-4156

LIETUVOS ŠVIETIMAS EUROPOS ŠVIETIMO SIEKIŲ KONTEKSTE

Pagrindiniai klausimai:

- **Pedagogai**
- **Finansavimas**
- **Europos švietimo ir mokymo rodikliai ir siekiai 2020 metams:**
  - **Anksti paliekantieji ugdymo ir mokymo sistemą**
  - **Aukštojo mokslo įgijimas**
  - **Dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme**
  - **Žemus rezultatus pasiekiantys mokiniai**
  - **Išsilavinimą įgijusių asmenų įsidarbinimo lygis**
  - **Suaugusiųjų mokymasis visą gyvenimą**
- **Apibendrinimas**

Pagrindinis 2000 m. priimtos Lisabonos strategijos siekis: Europos Sąjungai tapti pačia dinamiškiausia ir konkurencingiausia žiniomis pagrįsta ekonomika pasaulyje, pasižyminčia darniu augimu, didesne socialine sanglauda ir darnia aplinka. Įgyvendinant Lisabonos strategiją ir laikantis Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokslo srityse 2002 m. buvo patvirtinta programa „Švietimas ir mokymas 2010“[1], kurioje buvo pabrėžiama švietimo ir mokymo kokybė, prieinamumas ir atvirumas.

2009 m. paskelbta atnaujinta Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokslo srityje programa „Švietimas ir mokymas 2020“[2] (ET 2020). Pagrindiniai programos tikslai:

- mokymosi visą gyvenimą ir mobilumo įgyvendinimas;
- ugdymo ir mokymo kokybės ir veiksmingumo didinimas;
- lygybės, socialinės sanglaudos ir aktyvaus pilietiškumo skatinimas;
- kūrybingumo, novatoriškumo ir verslumo ugdymo skatinimas visuose švietimo lygmenyse.

Programoje pabrėžiama periodinės stebėsenos svarba ir apibrėžiami šeši bendri Europos rodikliai ir siekiniai 2020 metams (žr. 1 lentelę). Du iš šių rodiklių (ankstyvo iškritimo iš švietimo sistemos ir aukštojo mokslo įgijimo) yra labai svarbūs siekiant pagrindinių pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ tikslų.

1 lentelė. ET 2020 siekiniai (reikšmės procentais)

		ET 2020 siekiniai	LT 2012	ES 27 2012	Geriausia reikšmė 2012	Prasčiausia reikšmė 2012
Anksti paliekantieji švietimo sistemą (18–24 metų)		10	6,5	12,8n	4,2	24,9
Asmenys, įgiję aukštąjį išsilavinimą (30–34 metų)		40	48,7	35,8	51,1	21,7
Lankantieji ikimokyklines įstaigas (nuo 4 metų iki privalomo mokytis amžiaus)		95	84,2*	93,2*	100*	70,6*
Įgijusių išsilavinimą asmenų įsidarbinimo lygis (20–34 metų)		82	76,0	75,7	91,2	42,9
Suaugusiųjų mokymasis visą gyvenimą (25–64 metų)		15	5,2	9,0	31,6	1,4
Prastai išmokstantieji skaityti, matematiką ir gamtos mokslus (15 metų asmenys, pagal PISA tyrimą pasiekiantys 1 ar žemesnį pasiekimų lygmenį)	Matematika	15	26,2**	22,2**	7,8**	67,7**
	Skaitymas	15	24,3**	19,6**	8,1**	55,6**
	Gamtos mokslai	15	17,0**	17,7**	6,0**	57,3**

n – negalutinė; * 2011 metais; ** 2009 metais.

Duomenų šaltinis: Eurostat, Rethinking education: Country Analysis Part II, 2012

Pagrindiniai Europos ir Lietuvos švietimo politikos uždaviniai yra: kokybė, prieinamumas ir finansavimas. Lietuva, siekdama ET 2020 nubrėžtų tikslų, orientuojasi ir į šaliai šiuo metu aktualiausius tikslus: mokytojų ir dėstytojų profesionalumą, duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimą, neformaliojo švietimo plėtojimą ir mokymąsi visą gyvenimą. Šie tikslai ir jiems pasiekti iškelti uždaviniai apibrėžti naujoje Lietuvos *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* (projekte)[3]. Švietimo sistemai apskritai ir kiekvienai švietimo įstaigai keliami vis aukštesni kokybės standartai, keliama profesinė pedagogų kompetencijos kartelė, nuolat didėja reikalavimai ugdymo ir mokymo aplinkai, šiuolaikinėms mokymo priemonėms. Visam tam reikia atitinkamų investicijų. Todėl itin svarbu išlaikyti UNESCO rekomenduojamą 6 proc. nuo bendrojo vidaus produkto valstybės biudžeto dalį švietimui.

[1] SEC (2003) 1250.
[2] OL C 119, 2009 5 28.
[3] http://www.smm.lt .

PEDAGOGAI

Pirmoji prioritetinė būsimos Lietuvos Valstybinės švietimo strategijos kryptis: pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kad visi profesionalūs mokytojai ir dėstytojai dirbtų rezultatyviai ir nuolat tobulėtų.

Senėjant Europos populiacijai, susiduriama su mokytojų senėjimo problema. Analizuojant mokytojų pasiskirstymą pagal amžių pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenyse, matyti, kad daugelyje šalių vyresnių nei 49 metų mokytojų dalis yra didesnė už jaunesnių nei 30 metų mokytojų dalį (žr. 1 pav.). Pusėje Europos šalių vyresnio amžiaus mokytojai sudaro daugiau nei trečdalį visų mokytojų. Tokia pati padėtis ir Lietuvoje: jaunų mokytojų dalis, palyginti su visais mokytojais, yra 7,9 proc., o vyresnių mokytojų – 39,5 proc. Po kelerių metų (šis laikotarpis priklauso nuo pensinio amžiaus dydžio) kai kurios šalys gali susidurti su mokytojų stygiaus problema. Be to, Eurostato duomenimis, 2011 m. 84,3 proc. Lietuvos bendrojo ugdymo mokytojų sudarė moterys, ir iš visų šalių tik Latvijoje bendrojo ugdymo mokytojų moterų dalis buvo didesnė (86,4 proc.). Mažiausia mokytojų moterų dalis buvo Liuksemburge – 60,9 proc.

1 pav. Mokytojų (ISCED 1–3) pasiskirstymas pagal amžių 2011 m.

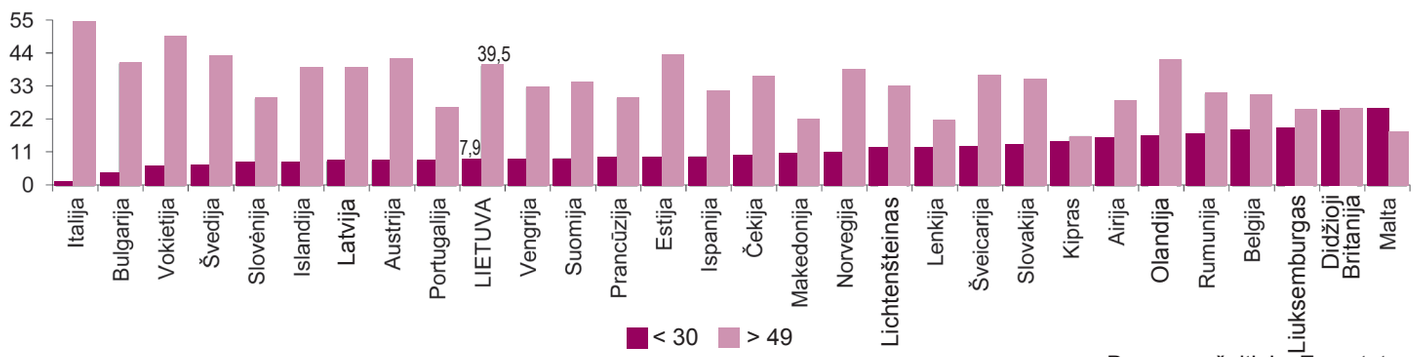

Duomenų šaltinis: Eurostatas

2011 m. Lietuvoje vyravo vyresnio amžiaus pedagogai. Vidutinis pedagogų amžius buvo apie 50 metų. Didžiausią mokytojų dalį, apie 52 proc., sudarė mokytojai nuo 40 iki 54 metų. Jauni mokytojai iki 35 metų 2011 m. tesudarė 14 proc. visų mokytojų, jaunesni nei 25 metų – vos 1 proc. Tokią padėtį iš dalies lėmė baigusiųjų pedagogikos studijas pasirinkimas dirbti kitose profesinės veiklos srityse. Per 2000–2010 metus pedagogikos studijas baigė ir mokytojo kvalifikaciją įgijo beveik 37 tūkst. jaunuolių, iš jų tik 5,7 tūkst., t. y. 15 proc. visų baigusiųjų, dirba mokyklose.

Nesubalansavus pedagogų kartų kaitos, po dešimties metų mokytojų gali pradėti trūkti. 2020 metų prognozė yra nedžiuginanti, nes pedagogų amžius didės, ir dauguma jų bus arti pensinio amžiaus.

2 pav. Mokinių ir mokytojų santykis pagal ISCED lygmenis 2011 m.

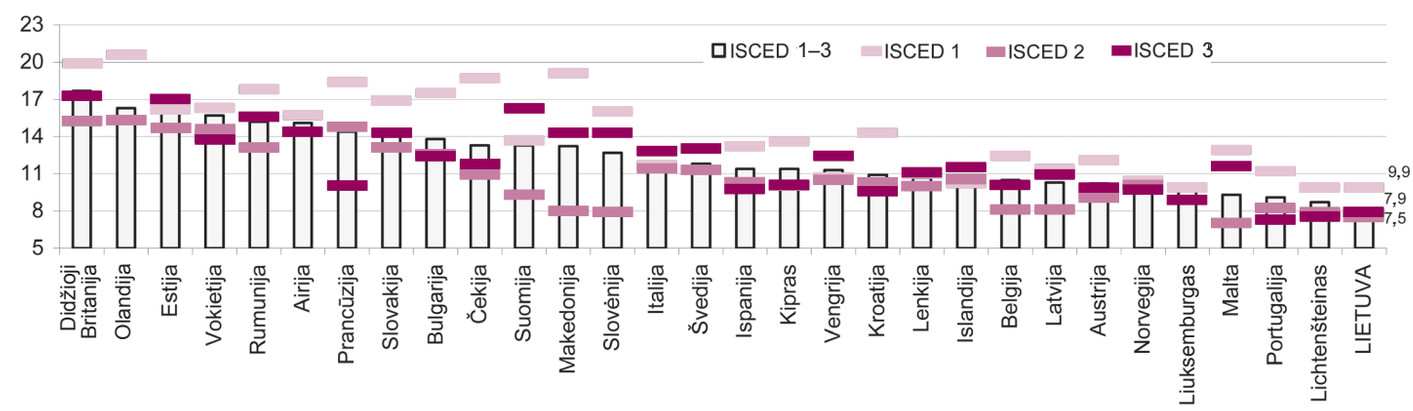

Duomenų šaltinis: Eurostatas

2011 m. Lietuvoje vienam pradinių, pagrindinių ir vidurinių klasių mokytojui vidutiniškai teko 8,1 vaiko, ir tai buvo mažiausias ISCED 1–3 lygmenų mokinių ir mokytojų santykis visoje Europoje (žr. 2 pav.). 2003 m. vienam mokytojui Lietuvoje teko vidutiniškai 10 vaikų. Mokinių ir mokytojų santykio mažėjimas susijęs su sparčiu mokinių skaičiaus mažėjimu šalyje (mažėjant mokinių skaičiui, mažinamas mokyklų skaičius, kartu mažėja ir mokytojų skaičius, bet ne taip sparčiai, kaip mokinių): nuo 2003 m. iki 2011 m. mokinių (ISCED 1–3) skaičius sumažėjo 28,5 proc., o mokytojų (ISCED 1–3) skaičius – 9,7 proc.

ŠVIETIMO FINANSAVIMAS

Lietuvos švietimo finansavimo šaltiniai yra valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų asignavimai, taip pat kitos lėšos. Investicinės lėšos švietimo plėtotei skiriamos pagal programas. Formaliojo švietimo programoms valstybinėse, savivaldybių ir nevalstybinėse mokyklose, išskyrus aukštąsias mokyklas, finansuoti, neformaliojo vaikų švietimo programoms finansuoti, siekiant skaidriai ir teisingai paskirstyti švietimui skirtas lėšas ir gerinti mokyklų veiklos kokybę, visuose švietimo lygmenyse pereita prie mokyklų finansavimo pagal „mokinio krepšelio“ principą.

Įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją 2003–2012 metais laikytasi principo, kad šalies mastu švietimo reikmėms skiriamos lėšos turėtų sudaryti ne mažiau kaip 6 proc. bendrojo šalies vidaus produkto (BVP). Užsibrėžtus 6 BVP procentus švietimui skiriamos lėšos pasiekė ir viršijo tik 2009 m., kai dėl ekonominės krizės ėmė sparčiai mažėti bendras BVP dydis, o švietimo biudžeto mažėjimas buvo lėtesnis. Šiuo metu, ūkiui atsigaunant, švietimui tenkanti BVP dalis nukrito iki 5,2 proc. (žr. 3 pav.).

Kokį poveikį ekonominė krizė turėjo švietimo finansavimui, dar sunku nustatyti. Vidutinės išlaidos švietimui per 2002–2010 metus smarkiai nekito, nors realusis vidutinis šalių BVP 2009 m. buvo smarkiai sumažėjęs (žr. 4 pav.). 2010 m. išlaidos švietimui kaip BVP dalis siekė 5,4 proc., o kaip valstybės biudžeto dalis – 10,8 proc.

3 pav. Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui kaip BVP dalis (proc.) ir mln. Lt

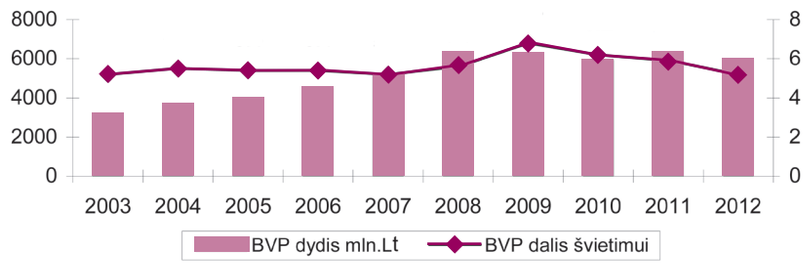

Duomenų šaltinis: Eurostatas

4 pav. Vidutinės ES 27 šalių biudžeto išlaidos švietimui ir realusis vidutinis BVP

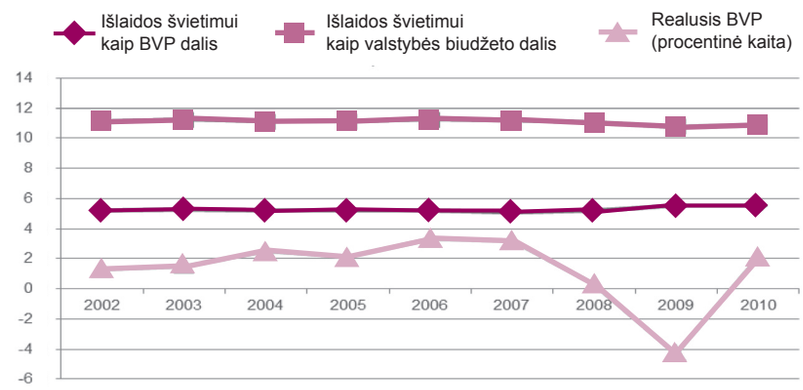

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuva 2010 m. dar recesijos metu, kaip ir kitos Europos Sąjungos šalys, stengėsi nemažinti valstybės išlaidų švietimui. 2010 m. Lietuvos valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis buvo beveik kaip ES 27 šalių vidurkis, ir pagal šį rodiklį Lietuva lenkė 13 šalių (žr. 5 pav.). Tačiau nuo Šiaurės Europos šalių Lietuva pagal valstybės biudžeto išlaidas švietimui kaip BVP dalį gerokai atsiliko.

5 pav. Valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis (proc.) 2010 m.

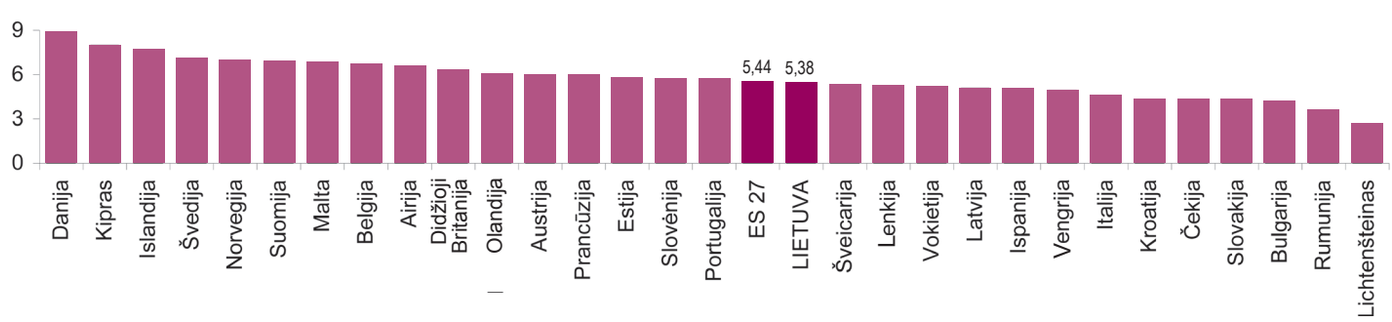

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Nors valstybės biudžeto išlaidos švietimui vidutiniškai Europos Sąjungos šalyse (ir Lietuvoje) nuo 2003 m. iki 2010 m. didėjo, tačiau jos nebuvo skiriamos vienodai visiems švietimo lygmenims (žr. 2 lentelę). Europos mastu apie 45 proc. lėšų buvo skiriama viduriniam ugdymui, tik dešimtadalis – ikimokykliniam ugdymui. Lietuvoje lėšų paskirstymas švietimo lygmenims buvo dar netolygesnis nei vidutiniškai ES šalyse. Ikimokykliniam ir pradiniam ugdymui lėšų buvo skiriama mažiausiai, pradiniam ugdymui buvo skiriama gerokai mažiau nei vidutiniškai Europos šalyse. Didžiausia dalis teko pagrindiniam, viduriniam ir poviduriniam ugdymui (ISCED 2–4), kuriame dalyvauja beveik pusė (2010 m. – 46,2 proc.) visų švietimo dalyvių.

2 lentelė. Valstybės biudžeto išlaidos švietimui kaip BVP dalis pagal švietimo lygmenis

	Visi švietimo lygmenys		Pradinis ugdymas (ISCED 1)		Pagrindinis, vidurinis ir povidurinis (ISCED 2–4)		Aukštasis mokslas (ISCED 5–6)		Ikimokyklinis ugdymas (ISCED 0) ir nepaskirstytos	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010	2003	2010	2003	2010
ES 27	5,15	5,44	1,17	1,24	2,35	2,39	1,14	1,26	0,49	0,55
Lietuva	5,14	5,38	0,76	0,90	2,66	2,52	0,99	1,27	0,73	0,70

Šaltinis: Eurostatas (UOE)

Lyginant Europos Sąjungos valstybes pagal išlaidas, perskaičiuotas perkamosios galios standartais, vienam mokiniui ar studentui valstybinėse ugdymo ir mokymo įstaigose matyti, kad Lietuva savo investicijomis į besimokantįjį pasigirti negali (žr. 6 pav.). Ji Europoje 2010 m. pagal šį rodiklį lenkė tik Rumuniją, Bulgariją ir Latviją. ES vidurkis yra 1,8 karto didesnis nei Lietuvos išlaidos vienam mokiniui ar studentui.

6 pav. Metinės išlaidos vienam mokiniui ar studentui perkamosios galios standartais 2010 m.

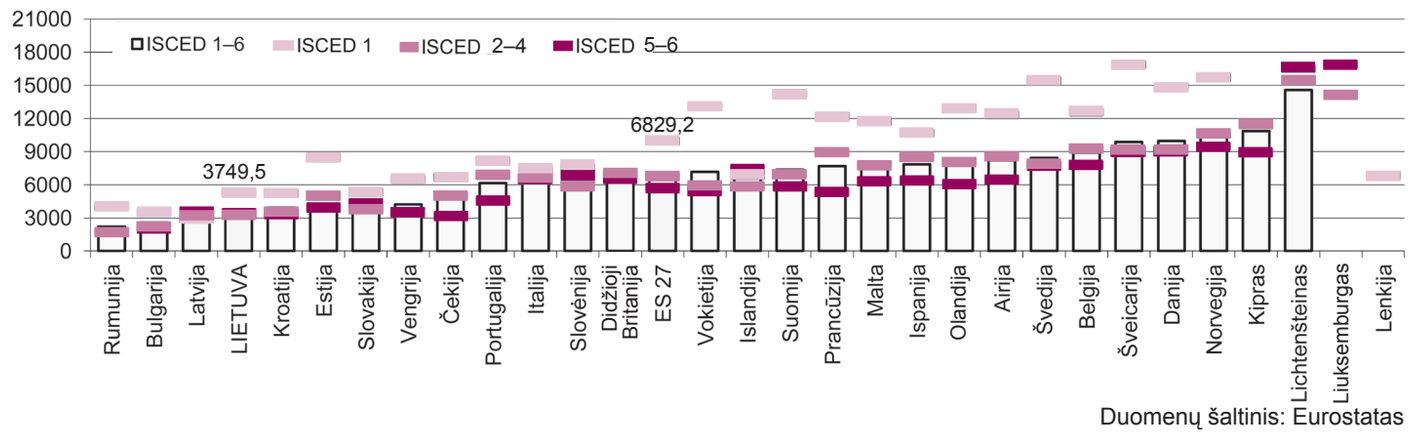

Duomenų šaltinis: Eurostatas

„Mokinio krepšelio“, arba „pinigai paskui vaiką“ principas finansuojant bendrąjį ugdymą taikomas nuo 2002 m., priešmokyklinį ugdymą – nuo 2003 m., ikimokyklinį ugdymą – nuo 2011 m. Pastaraisiais metais, mažėjant mokinių skaičiui, dėl to kintant mokyklų dydžiui ir tinklui, bendrojo ugdymo mokinio krepšelio skaičiavimo metodika buvo nuolat koreguojama, kad įvairioms mokykloms pakaktų lėšų mokytojams išlaikyti ir kitoms ugdymo reikmėms. Aukštojo mokslo „studento krepšelis“ įvestas 2009 m. – atsisakyta tikslinio aukštųjų mokyklų programų finansavimo, jis pakeistas lėšų studijų sritims paskirstymu, o šis susietas su stojančiųjų atrinkimu pagal geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiųjų eilę. Nuo 2012 m. rudens išbandoma nauja neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tvarka.

EUROPOS 2020 METŲ ŠVIETIMO IR MOKYMO RODIKLIAI IR SIEKIAI

Anksti paliekantieji ugdymo ir mokymo sistemą

2020 metų siekinys: Anksti paliekančiųjų ugdymo ir mokymo sistemą dalis turi būti mažesnė nei 10 proc.

Anksti ugdymo ir mokymo sistemą palikusiais asmenimis vadinami tie 18–24 metų asmenys, kurie nėra įgiję vidurinio išsilavinimo ir nėra mokęsi keturios savaitės iki tyrimo. Lietuvoje 2012 m. anksti palikusių ugdymo ir mokymo sistemą 18–24 metų asmenų dalis buvo palyginti nedidelė – 6,5 proc., gerokai mažesnė už ES 27 vidurkį – 12,8 proc. (žr. 7 pav.). Lietuva yra tarp dvylikos Europos Sąjungos šalių, kuriose ši dalis jau dabar mažesnė už numatytąjį Europos siekinį. Taip pat Lietuvos padėtis pagal šį rodiklį geresnė už Baltijos kaimynių Latvijos ir Estijos.

7 pav. Anksti ugdymo ir mokymo įstaigas palikę 18–24 metų asmenys Europos šalyse

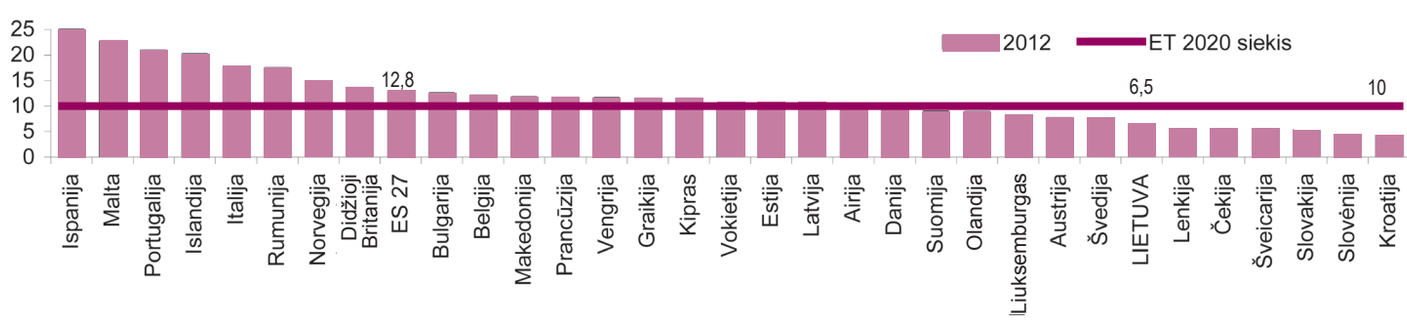

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvoje 18–24 metų jaunuolių, neįgijusių vidurinio išsilavinimo ir nesimokančių, dalis nuo 2003 m. mažėjo, ir jau 2005 m. buvo įgyvendintas Valstybinėje švietimo strategijoje užsibrėžtas nacionalinis 2012 metų siekis – 9 proc. – ir Europos 2020 metų siekinys – 10 proc. (žr. 8 pav.). 2012 m. Lietuva gerokai (6,3 proc. punkto) lenkė Europos Sąjungos vidurkį.

Lietuvoje jaunų vyrų, paliekančių ugdymo ir mokymo sistemą, yra beveik dvigubai daugiau nei moterų (atitinkamai 10,6 ir 5 proc.). Europoje šis skirtumas nėra toks didelis, tačiau nebesimokančių jaunų vyrų yra daugiau nei moterų (atitinkamai 15,3 ir 11,6 proc.).

8 pav. Anksti ugdymo ir mokymo įstaigas palikusių 18–24 metų jaunuolių dalis (proc.)

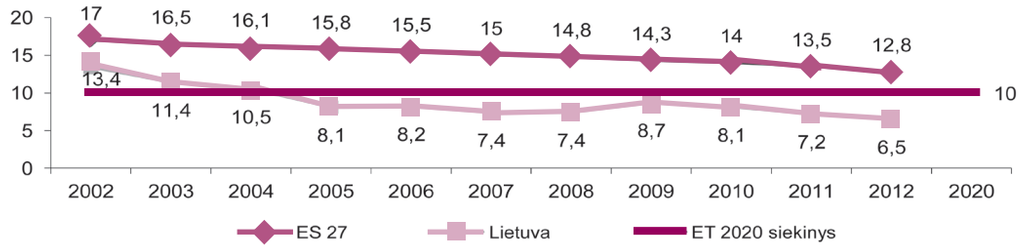

Duomenų šaltinis: Eurostatas

9 pav. Vidurinį arba aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų dalis (proc.) 2012 m.

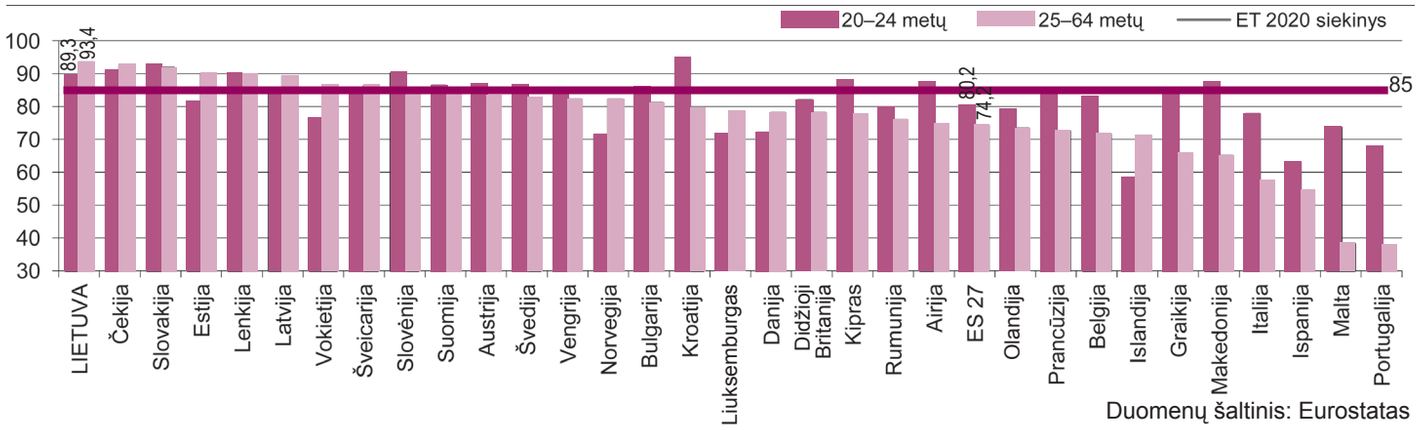

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Anksti paliekančiųjų švietimo sistemą problema geriausiai apibūdinama jos padariniais. Eurostato duomenimis, Europos Sąjungoje 2011 m. 54,8 proc. anksti palikusių švietimo sistemą asmenų buvo nedirbantys, bet iš jų apie 70 proc. turėjo ketinimų dirbti. Lietuvoje apie trečdalis anksti palikusiųjų ugdymo ir mokymo sistemą yra dirbantys, apie trečdalis nedirba, bet ketina įsidarbinti, o trečdalis nedirba ir neketina dirbti[4]. Bendras jaunimo (15–24 metų) nedarbas Europos Sąjungoje 2012 m. siekė 22,8 proc. Lietuvoje jaunimo nedarbas 2012 m. siekė 26,4 proc. 2007 m. jaunimo nedarbo lygis Lietuvoje buvo nukritęs iki 7,2 proc., dėl ekonominės krizės 2010 m. pakilo iki 35,1 proc., o dabar vėl pradėjo mažėti.

Lyginant 2012 m. Europos valstybių 20–24 metų asmenų išsilavinimo rodiklius, Lietuva yra šešta, lenkia ES 27 vidurkį ir pranoksta Europos 2020 metų siekinį (žr. 9 pav.). Beveik 90 proc. sudaranti 20–24 metų asmenų, įgijusių vidurinį ar aukštąjį išsilavinimą, dalis byloja apie išsilavinimo svarbą jaunimui. 2012 m. Lietuva pirmavo pagal 25–64 metų asmenų išsilavinimo lygį tarp Europos Sąjungos valstybių. Tokie rodikliai byloja, kad Lietuvoje sudarytos gana palankios sąlygos įgyti išsilavinimą visiems pagrindinio, vidurinio išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos siekiantiems gyventojams, mokytis skatinama, o išsilavinimo prestižas yra aukštas.

Aukštojo išsilavinimo įgijimas

2020 metų siekinys: 30–34 metų asmenų, įgijusių aukštąjį ar jam prilygstantį išsilavinimą, dalis turi siekti mažiausiai 40 proc.

Aukštasis išsilavinimas, glaudžiai besisiejantis su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, daro didžiulę įtaką tiek individo, tiek visuomenės pažangai. Aukštos darbuotojų kompetencijos yra labai reikalingos Europos ekonominiam augimui ir gerovei. Aukštojo išsilavinimo lygio kilimas Europos Sąjungoje atspindi valstybių vyriausybių investicijų į aukštąjį mokslą plėtrą atsižvelgiant į augantį aukštos kvalifikacijos darbo jėgos poreikį.

Vienas iš Lietuvos nacionalinės reformų programos iškeltų nacionalinių tikslų – pasiekti, kad 30–34 metų gyventojų, turinčių aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą, dalis būtų bent 40 proc., t. y. toks pat kaip ES tikslas. Aukštesnius nei Europos Sąjungos tikslas nacionalinius 2020 metų tikslus yra išsikėlusi Airija (60 proc.), Prancūzija (50 proc.), Belgija (47 proc.).

Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis Lietuvoje 2012 m. sudarė 48,7 proc., nuo 2003 m. ji beveik kasmet didėjo (žr. 10 pav.). Pagal šį rodiklį Lietuvos pažanga buvo spartesnė nei vidutiniškai Europos šalių. Pagal šį rodiklį Lietuva 2012 m. buvo ketvirta tarp 32 Europos valstybių (žr. 11 pav.).

Valstybinėje švietimo strategijoje buvo užsibrėžtas tikslas 2012 metais pasiekti, kad aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis viršytų 60 proc. Nors nacionalinis tikslas neįgyvendintas, tačiau Lietuvos tais metais pasiektas lygis viršijo ES 2020 metų siekinį (40 proc.) ir ES šalių vidurkį (35,8 proc.). Nuo 2011 m. iki 2012 m. Lietuva padarė pažangą ir pagerino savo rodiklį 3,3 proc. punkto, o ES 27 šalių vidurkis pagerėjo tik 1,2 proc. punkto. Lietuva nusileido tik trims šalims ir gerokai pralenkė savo kaimynes Latviją ir Estiją.

[4] Education and Training Monitor 2012. European Commission. November 2012.

10 pav. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis (proc.)

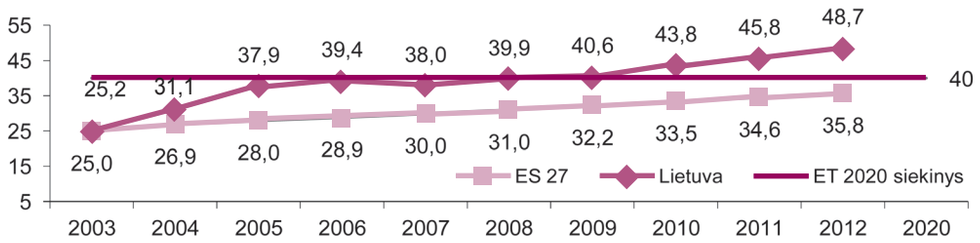

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Eurostato duomenimis[5], nuo 2006 iki 2011 m. pagal šį rodiklį didžiausią pažangą padarė buvusios socialistinio režimo šalys – Latvija, Lenkija, Čekija, Vengrija, – taip pat Slovėnija ir Didžioji Britanija. Trylikoje ES šalių jau dabar aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis yra didesnė nei numatytasis ES 27 siekinys.

11 pav. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis (proc.) Europos šalyse 2012 m.

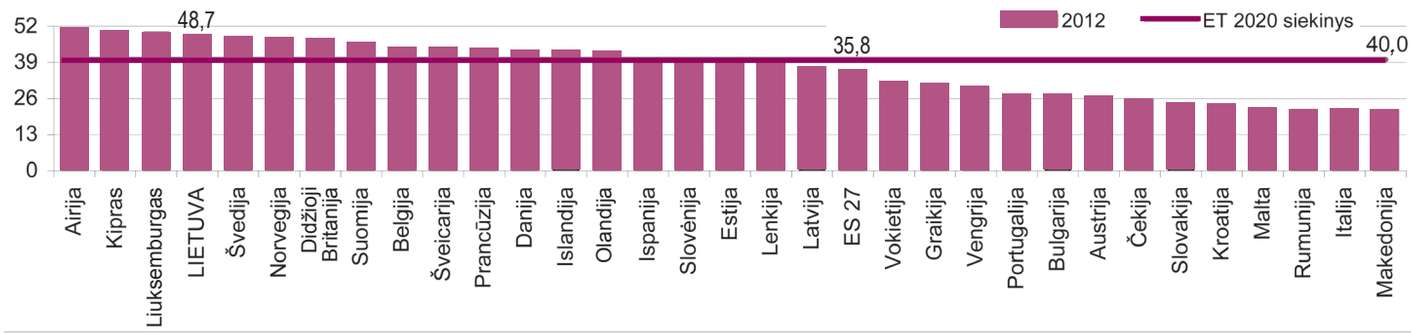

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Europos Sąjungos šalyse vidutiniškai 30–34 metų moterų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis 2012 m. buvo didesnė nei vyrų (moterų – 40 proc., vyrų – 31,6 proc.). Aukštąjį išsilavinimą šio amžiaus moterys įgyja dažniau nei vyrai visose ES šalyse, išskyrus Liuksemburgą. Lietuvoje šis skirtumas yra nemažas: moterų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, 2012 m. buvo 56,4 proc., vyrų – 40,7 proc.

Lyginant ES 27 šalių aukštojo išsilavinimo įgijimo pokyčius nuo 2008 m. iki 2012 m., Lietuva buvo tarp šešių ES 2020 metų siekinį pranokusių ir greitą pažangą darančių šalių kartu su Liuksemburgu, Didžiąja Britanija, Švedija, Airija ir Islandija.

3 lentelė. Studentų (ISCED 5–6) dalis (proc.) pagal studijų sritis 2011 m.

	Švietimas	Humanitariniai mokslai ir menai	Socialiniai mokslai, verslas ir teisė	Gamtos mokslai, matematika ir kompiuterija	Inžinerija, gamyba ir statyba	Žemės ūkis ir veterinarija	Sveikata ir socialinis aprūpinimas	Aptarnavimas
ES 27	9,6	11,5	35,1	9,3	13,3	1,5	15,2	4,4
Lietuva	10,9	7,2	47,0	5,0	16,5	1,7	8,7	3,0

Duomenų šaltinis: Eurostatas

2011 m. Europos Sąjungos šalyse didžiausia dalis studentų buvo pasirinkę socialinių mokslų, verslo ir teisės studijų sritį, mažiausia – žemės ūkio ir veterinarijos. Lietuvoje net beveik pusė visų studentų buvo pasirinkę socialinių mokslų, verslo ir teisės srities studijas, o mažiausia dalis – kaip ir Europoje – žemės ūkio ir veterinarijos (žr. 3 lentelę). Tačiau Lietuvoje beveik perpus mažiau nei vidutiniškai Europoje studentų studijavo gamtos mokslus, matematiką ir kompiuteriją. Tokį studentų pasiskirstymą pagal studijų sritis lemia būsimo darbo lūkesčiai, susiję su įsidarbinimo galimybėmis ir geru atlyginimu.

Gyventojų gamtamokslinis, matematinis ir technologinis raštingumas yra labai svarbus šalies ekonominiam augimui, tarptautiniam konkurencingumui, diegiant inovacijas ir kuriant žinių visuomenę. Pagal matematikos, gamtos mokslų ir technologijų studijų absolventų skaičių 1000-čiui 20–29 metų gyventojų Lietuva 2011 m. pirmavo tarp Europos Sąjungos šalių (žr. 12 pav.) ir 5,8 proc. punkto pranoko ES 27 vidurkį. Be to, Lietuva padarė pažangą lyginant su 2003 m. (tuomet rodiklis siekė 16,3 proc.).

Iš Lietuvos pagal studentų mainų programas išvykstančiųjų studijuoti į kitas šalis rodiklis (6,4 proc. 2012 m.) lenkia Europos Sąjungos vidurkį (3,3 proc.) (13 pav.). Taigi Lietuvos studentai yra linkę dalyvauti studentų mainų programose ir išvykti studijuoti į užsienio universitetus. Dažniausiai studentai renkasi studijuoti Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Austrijos, Prancūzijos, Olandijos ar Belgijos universitetuose. Pagal studentų mainus atvykę studijuoti į Lietuvą studentai sudaro tik 0,2 proc.

[5] Education Benchmarks for Europe. November 2012.

12 pav. Baigusių matematikos, gamtos mokslų ir technologijų studijas 20–29 metų asmenų skaičius 1000-čiui šio amžiaus gyventojų 2011 m.

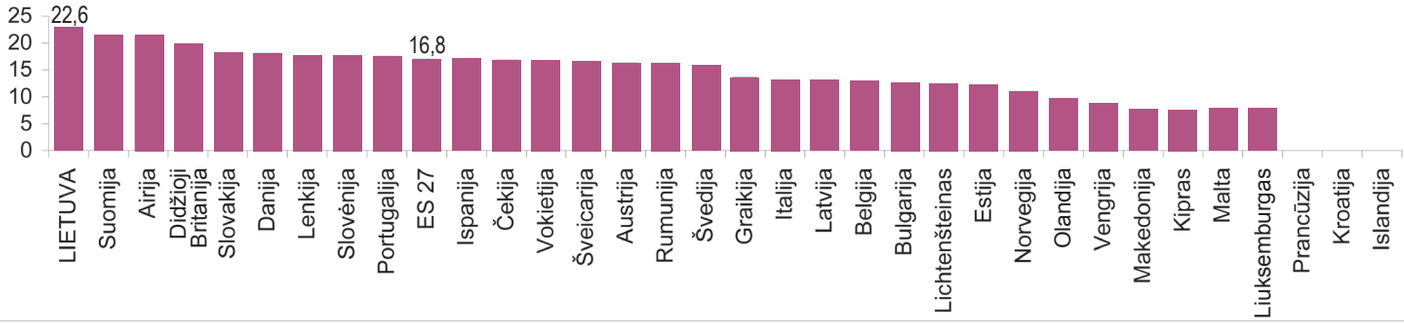

Duomenų šaltinis: Eurostatas

13 pav. Pagal studentų mainų programas atvykstančių ir išvykstančių studentų[6] (ISCED 5–6) dalis (proc.) 2011 m.

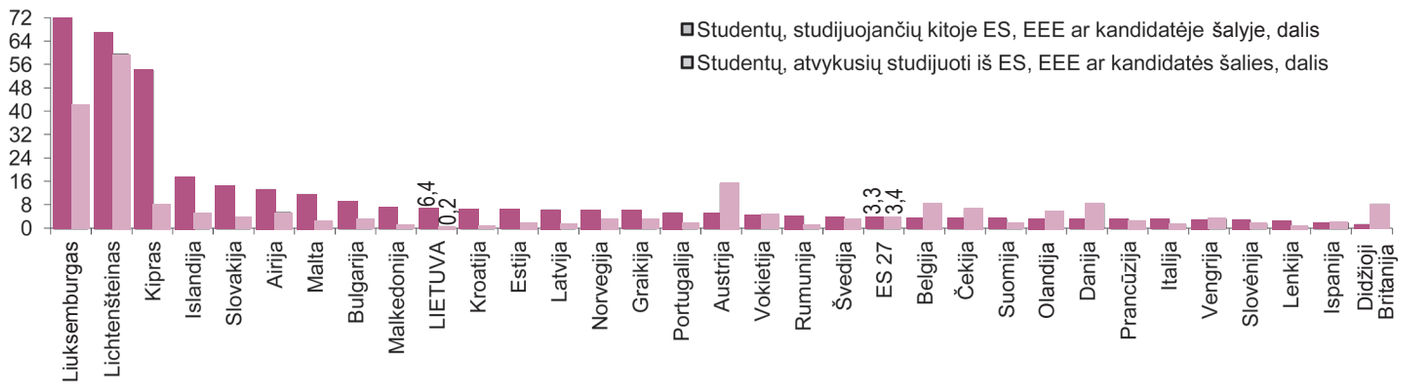

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvos veiksmų įgyvendinant ES strategiją 2020 prioritetuose labai svarbus turinčiųjų aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą rodiklis, kuris priklausys nuo: aukštojo mokslo sistemos efektyvumo didinimo; studijų kokybės ir atitikties rinkos poreikiams gerinimo; studijų paskolų sistemos tobulinimo.

Dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme

2020 metų siekinys: Bent 95 proc. vaikų nuo 4 metų iki privalomo mokytis amžiaus turi dalyvauti ankstyvajame ugdyme.

2012 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo ugdymo mokyklų priešmokyklinio ugdymo grupėse buvo ugdoma 104,5 tūkst. vaikų, tai sudarė 60,5 proc. visų 1–6 metų šalies gyventojų.

Institucinis ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje nėra privalomas, tačiau jis padeda vaikams socializuotis, pasiruošti mokymuisi mokykloje ir mažina mokyklinio starto netolygumus, todėl yra skatintinas. Ikimokyklinis ugdymas ypač svarbus vaikams iš šeimų, kurios priklauso socialinės atskirties ir rizikos grupėms. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius šalyje pastarąjį dešimtmetį mažėjo nuo 672 įstaigų 2003 m. iki 660 įstaigų (iš jų 547 mieste) 2012 m. Jose ugdomų vaikų skaičius, kelerius metus mažėjęs, 2004 m. pradėjo augti, ir 2012 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigose buvo ugdoma 16,8 proc. daugiau vaikų nei 2003 m.

Ikimokyklinio ugdymo aprėpties lygis pastaraisiais metais Lietuvoje auga: 2009 m. bruto aprėptis siekė 73,2 proc., neto – 72,6 proc.; 2012 m. bruto aprėptis jau buvo 82,1 proc., neto – 81,9 proc.

14 pav. Vaikų nuo 4 metų iki privalomo mokytis amžiaus, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, dalis (proc.) Lietuvoje ir Europoje

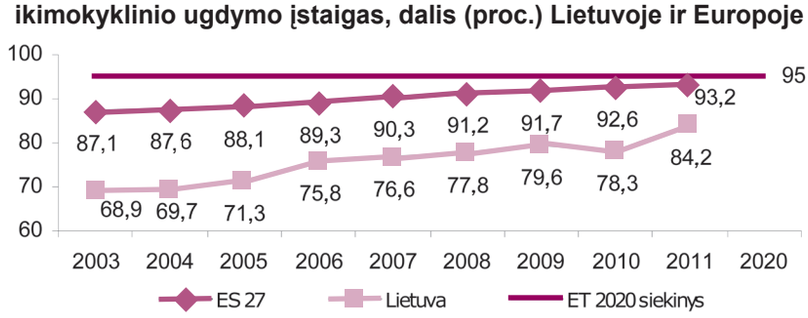

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvoje vaikų nuo 4 metų iki privalomo mokytis amžiaus, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, dalis pastaraisiais metais kilo sparčiau nei vidutiniškai Europoje (žr. 14 pav.). Šios dalies atotrūkis nuo Europos Sąjungos šalių vidurkio sumažėjo nuo 18,2 proc. punkto 2003 metais iki 9 proc. punktų 2011 metais, kai ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 84,2 proc. šio amžiaus Lietuvos vaikų (žr. 15 pav.).

[6] Iš kitos ES 27, Europos ekonominės erdvės ar kandidatės šalies ar į kitą šalį.

15 pav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų nuo 4 metų iki privalomo mokytis amžiaus dalis Europos šalyse (proc.)

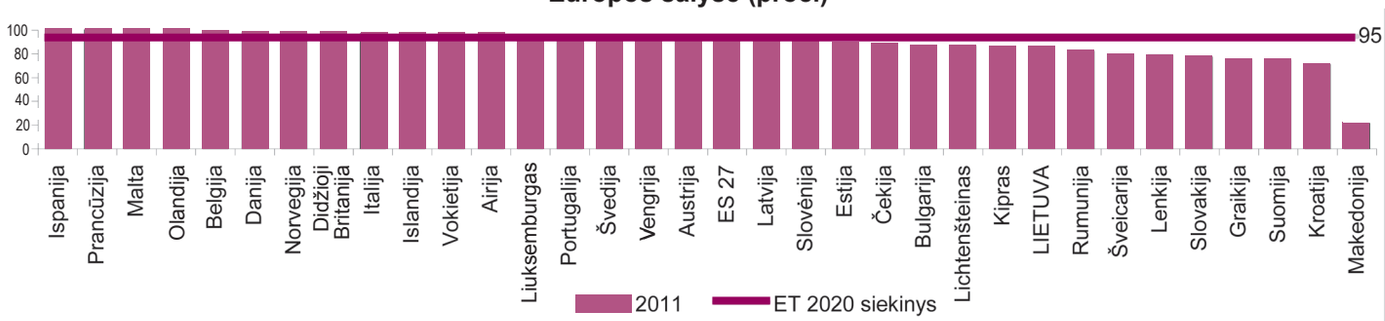

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lyginant su kitomis Europos valstybėmis, Lietuva pagal keturmečių dalyvavimo ikimokykliniame ugdyme rodiklį yra tarp tų valstybių, kuriose ši dalis nesiekia 80 proc. Jos sudaro beveik trečdalį valstybių. Lyginant su 2006 m., šis rodiklis Lietuvoje išaugo (2,5 proc. punkto).

Žemus rezultatus pasiekiantys mokiniai

2020 metų siekinys: Nepakankamus skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų gebėjimus turinčių[7] 15 metų jaunuolių dalis turėtų būti mažesnė nei 15 proc.

Esminių kompetencijų ugdymas yra pagrindinis švietimo sistemos uždavinys. Ugdymas apima kompetencijas nuo bendrųjų skaitymo ir matematikos gebėjimų iki universalių gebėjimų, tokių kaip naudojimosi IKT ir verslumo gebėjimai. Bazinis skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų lygis yra asmenybės raidos ir tobulėjimo sąlyga. Užsibrėžtas tikslas iki 2020 m. sumažinti žemus rezultatus pasiekiančiųjų dalį bent iki 15 proc.

2009 metais vykusio tarptautinio *OECD PISA* tyrimo rezultatai parodė, kad trys Europos Sąjungos šalys – Suomija, Estija ir Olandija – jau yra pasiekusios užsibrėžtą tikslą. Į šių šalių PISA tyrimo rezultatus šiuo metu lygiuojasi Europos ugdymo sistemos.

16 pav. Penkiolikmečių, nepasiekusių 2-ojo pasiekimų lygmens, dalis (PISA 2009)

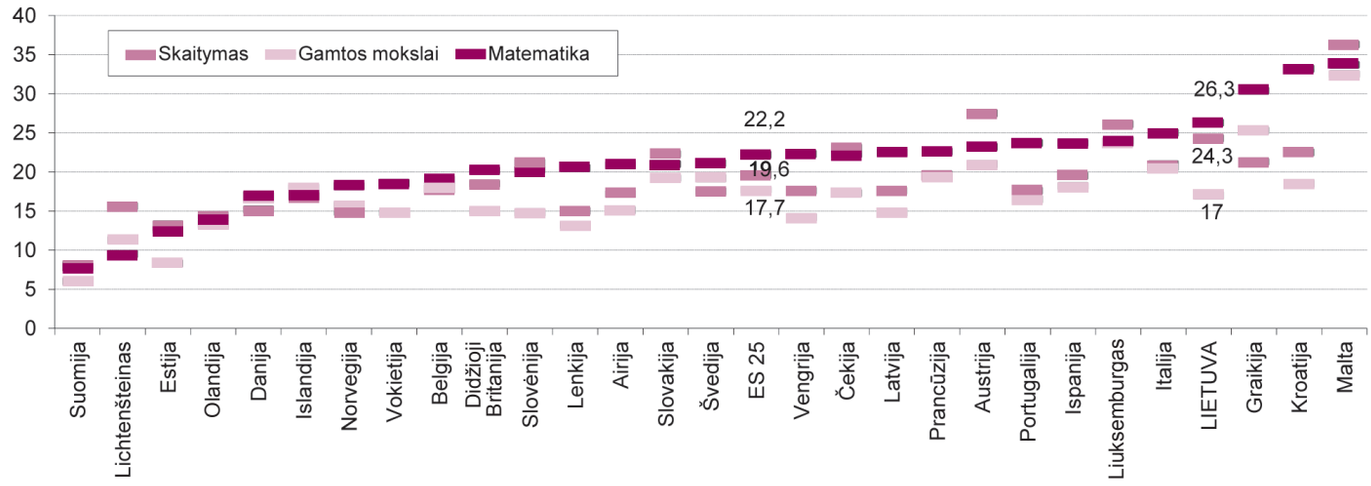

Šaltinis: Commission staff working document, 2012[8]

Tačiau tyrimo rezultatai atskleidė, kad beveik penktadaliui penkiolikmečių nepavyksta įgyti pagrindinių gebėjimų. Daugumoje Europos šalių didesnė dalis jaunuolių pasiekia prastesnius matematikos negu gamtos mokslų ar skaitymo rezultatus. Tokia pati tendencija matyti ir Lietuvoje: čia 26,2 proc. jaunuolių nepasiekė 2-ojo matematinio raštingumo lygmens. Gamtamokslinio raštingumo 2-ojo lygmens atitinkamai nepasiekė 17 proc. Lietuvos jaunuolių, o skaitymo – 24,3 proc. (žr. 16 pav.).

Lyginant skaitymo rezultatus, Lietuva lenkė penkias ES šalis – Bulgariją, Liuksemburgą, Maltą, Austriją ir Rumuniją. Pagal matematikos rezultatus Lietuvos mokiniai pranoko tik Bulgarijos, Graikijos, Maltos ir Rumunijos mokinius. Lietuvos mokinių gamtos mokslų rezultatai buvo palyginti neblogi: pranoko trylikos šalių rezultatus ir buvo 0,7 proc. punkto geresni nei ES 25 vidurkis.

Lyginant su PISA 2006 tyrimo rezultatais, 25-ių Europos Sąjungos šalių penkiolikmečių visų trijų sričių pasiekimų vidurkis buvo geresnis. Lietuvos mokinių buvo geresni (artimi 2020 metų siekiniui) gamtos mokslų pasiekimai, šiek tiek gerėjo ir skaitymo pasiekimai, tačiau matematikos pasiekimai prastėjo (žr. 4 lentelę). Atotrūkis nuo ES 25 vidurkio ir pagal skaitymo, ir pagal matematikos pasiekimus padidėjo.

[7] Tai jaunuoliai, kurie nepasiekia PISA tyrimo 2-ojo pasiekimų lygmens (iš viso pagal tarptautinį PISA tyrimą yra 6 pasiekimų lygmenys).
[8] Commission staff working document, Education and Training Monitor 2012, SWD(2012) 373 final, 2012.

4 lentelė. Žemą pasiekimų lygį pasiekusiųjų dalis (proc.) (PISA 2006 ir PISA 2009 tyrimai)

	Skaitymas		Matematika		Gamtos mokslai	
	2006	2009	2006	2009	2006	2009
ES 25 vidurkis	23,1	19,6	24,0	22,2	20,3	17,7
Lietuva	25,7	24,3	23,0	26,2	20,3	17,0

Šaltinis: OECD PISA 2006 ir PISA 2009

Europoje dažniausiai geresnius rezultatus matematikos srityje pasiekia vaikinai, o gamtos mokslų ir skaitymo srityse – merginos. Lietuvoje merginos lenkia vaikinus visose trijose srityse. Daugumoje Europos šalių didesnė dalis vaikinų, lyginant su merginomis, nepasiekia 2-ojo gamtamokslinio raštingumo lygmens. Lietuvoje šis skirtumas siekia 6 proc. punktus.

17 pav. Vaikinų ir merginų, nepasiekiančių 2-ojo pasiekimų lygmens, dalies skirtumas (PISA 2009)

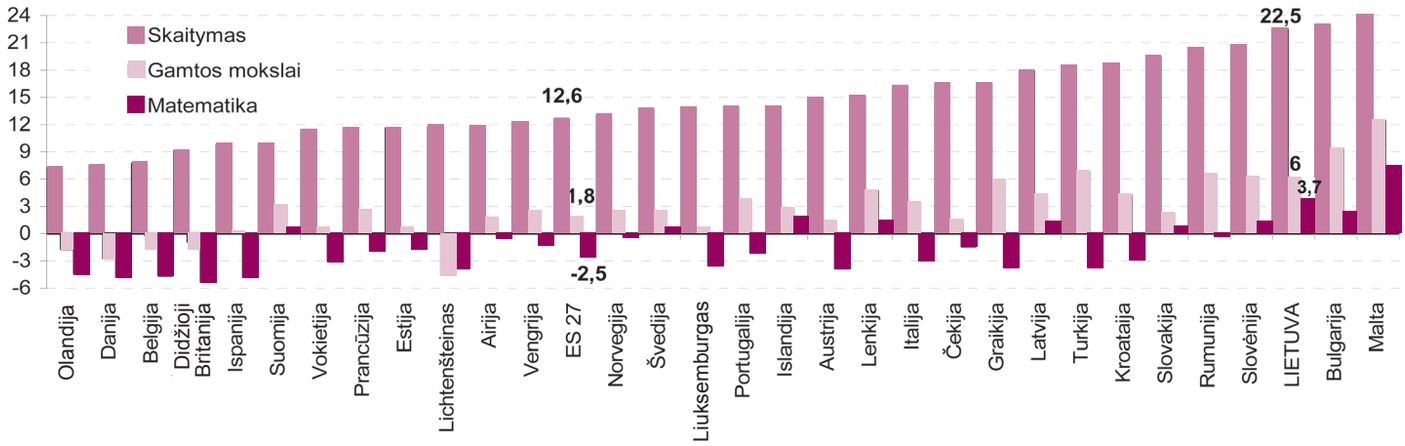

Šaltinis: Commission staff working document, 2012

Visose Europos šalyse (dalyvavusiose tarptautiniame tyrime *PISA 2009*) vaikinų, nepasiekiančių skaitymo gebėjimų 2-ojo lygmens, dalis yra didesnė negu merginų, t. y. merginų skaitymo gebėjimai geresni negu vaikinų, ir daugumoje šalių šis skirtumas yra didesnis nei 10 proc. punktų (žr. 17 pav.). Lietuvoje šis skirtumas siekia net 22,5 proc. punkto (Lietuvoje 2-ojo skaitymo pasiekimų lygmens nepasiekia 13 proc. merginų ir net 35,5 proc. vaikinų). Šis skirtumas yra vienas didžiausių tarp Europos šalių, didesnis tik Bulgarijoje ir Maltoje (atitinkamai 22,9 proc. ir 24 proc. punkto).

Išsilavinimą įgijusių asmenų įsidarbinimo lygis

2020 metų siekinys: Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, kurie baigė ugdymo ir mokymo programas ne daugiau kaip prieš trejus metus, dalis turi būti bent 82 proc.

2012 m. Europos Tarybos suformuluotas rodiklis atspindi ugdymo ir mokymo reikšmę didinant gyventojų įsidarbinimo lygį. 2012 m. Europos Sąjungoje buvo 98,8 milijono nuo 20 iki 34 metų asmenų, 75,7 proc. iš jų buvo įsidarbinę. 20–34 metų asmenų įsidarbinimo lygis Europoje, kurį laiką kilęs (2008 m. jis siekė 82 proc.), nuo 2008 metų krito ir per ketverius pastaruosius metus sumažėjo 6,3 proc. punkto. Toks didelis įsidarbinimo lygio mažėjimas neabejotinai buvo krizės padarinys. Numatytasis ET 2020 tikslas, pasiektas jau iki ekonominės krizės, vėl tapo siekiamybe ES šalims. Europos Sąjungoje asmenų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, įsidarbinimo lygis yra daugiau nei 10 proc. punktų didesnis už asmenų, įgijusių vidurinį ar povidurinį profesinį išsilavinimą, įsidarbinimo lygį, vyrų įsidarbinimo lygis yra didesnis nei moterų (atitinkamai 78 ir 73,6 proc. 2012 m.).

Lietuvoje atotrūkis tarp įgijusiųjų 3–4 lygmens išsilavinimą ir įgijusiųjų 5–6 lygmens išsilavinimą įsidarbinimo lygio nuo 2006 m. vis didėjo. 2006 m. aukštąjį išsilavinimą turinčių įsidarbinusių asmenų dalis buvo 15,7 proc. punkto didesnė nei vidurinį ir povidurinį ne aukštąjį išsilavinimą turinčių, o 2012 m. šis skirtumas išaugo iki 25,1 proc. punkto.

18 pav. 20–34 metų įsidarbinusių asmenų, įgijusių ISCED 3–6 lygmenų išsilavinimą ne daugiau kaip prieš trejus metus, dalis

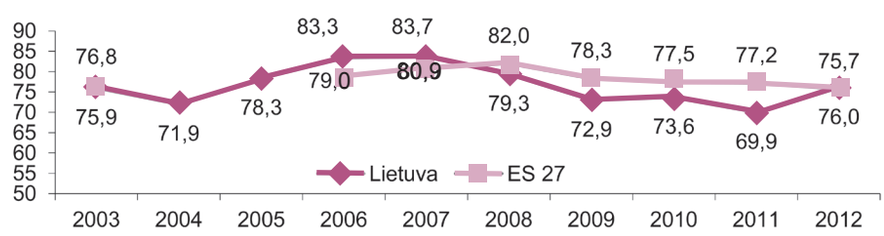

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuva pagal ne daugiau kaip prieš trejus metus ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą įgijusių ir įsidarbinusių asmenų dalį ES numatytąjį 2020 metų tikslą jau buvo pasiekusi iki krizės ir lenkė Europos vidurkį. Po krizės įsidarbinimo lygis Lietuvoje krito ir buvo mažesnis nei vidutiniškai ES šalyse. Per pastaruosius metus jis vėl pakilo ir 2012 m. pralenkė ES 27 vidurkį 0,3 proc. punkto (žr. 18 pav.).

Lyginant Europos Sąjungos valstybių 20–34 metų gyventojų įsidarbinimo lygio rodiklį, Lietuva buvo trylikta, ji pranoko ES 27 vidurkį ir aplenkė Baltijos kaimynes Latviją ir Estiją (žr. 19 pav.). Lyginant valstybių šio rodiklio pokytį nuo 2003 m. iki 2012 m., ji buvo tarp dešimties valstybių, padariusių pažangą, t. y. tarp tų, kurių 20–34 metų gyventojų įsidarbinimo lygis pakilo.

Europos Komisija išnagrinėjo veiksnius, kurie didina tikimybę asmeniui įsidarbinti. Didesnę tikimybę įsidarbinti turi vyrai ir vyresni asmenys, o patekti į darbo rinką tik ką įgijus išsilavinimą yra sudėtinga. Pagrindinis veiksnys, didinantis įsidarbinimo tikimybę, yra išsilavinimo lygis.

19 pav. Įsidarbinusių 20–34 metų asmenų, įgijusių išsilavinimą (ISCED 3–6) ne daugiau kaip prieš trejus metus, dalis ir pokytis per devynerius metus

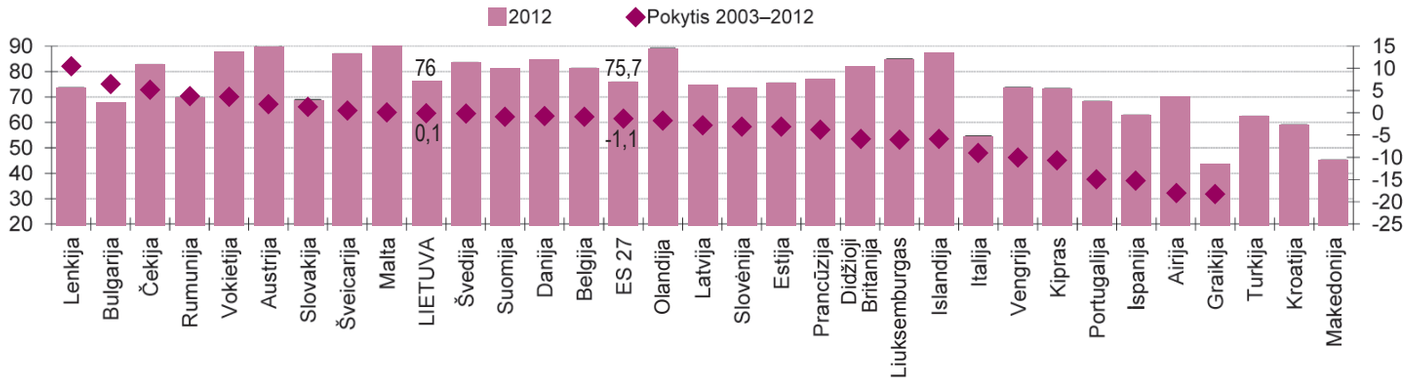

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Tai, kad vidurinis ir aukštesnis išsilavinimas yra būtina ekonominės ir socialinės įtraukties sąlyga, patvirtina nedarbo lygio rodikliai. Europos Sąjungoje 25–64 metų asmenų, kurie nėra įgiję vidurinio išsilavinimo, nedarbo lygis yra dukart didesnis nei vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų ir tris kartus didesnis nei turinčiųjų aukštąjį išsilavinimą (žr. 5 lentelę). Tai būdinga beveik visoms ES šalims (išskyrus Graikiją, Portugaliją, Kiprą).

5 lentelė. 25–64 metų asmenų nedarbo lygis pagal išsilavinimą (proc.) 2012 m.

	Išsilavinimo lygis		
	Žemesnis nei vidurinis	Vidurinis	Aukštasis
ES 27 šalys	16,8	8,2	5,6
Lietuva	34,5	15,7	4,8

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvoje šie nedarbo lygio skirtumai dar didesni: neturinčiųjų vidurinio išsilavinimo nedarbo lygis dukart didesnis nei turinčiųjų vidurinį išsilavinimą ir 7,2 karto didesnis nei turinčiųjų aukštąjį išsilavinimą. Lietuvoje, taip pat ir Slovakijoje, žemą išsilavinimą turinčių asmenų nedarbas yra didžiausias ES.

Suaugusiųjų mokymasis visą gyvenimą

2020 metų siekinys: Vidutiniškai mažiausiai 15 proc. suaugusiųjų (25–64 metų amžiaus) turi dalyvauti mokymesi visą gyvenimą.

Žmonių gebėjimai yra konkurencijos ir inovacijų sąlyga, ir besikeičiančioje visuomenėje žmonės turi atnaujinti savo gebėjimus mokydamiesi visą gyvenimą. Tęsti mokymąsi po pirminio ugdymo ir mokymo reikia, siekiant išlaikyti ir toliau ugdyti gebėjimus prisitaikyti prie technologinių ir struktūrinių pokyčių, įsidarbinti ir išlikti darbo rinkoje, kilti karjeros laiptais. Todėl suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą rodiklis yra labai svarbus.

Aukštas – 15 proc. – mokymosi visą gyvenimą lygis dar yra ne tik Lietuvos, bet ir daugumos Europos Sąjungos šalių siektinas tikslas. 2011 m. tik šešios Europos Sąjungos šalys jau buvo viršijusios ES 2020 siekinį (žr. 20 pav.). Šiaurės Europos šalys (Danija, Islandija, Švedija, Suomija ir Norvegija) pagal šį rodiklį užima aukščiausias vietas.

Yra tam tikrų dalyvavimo mokymesi visą gyvenimą skirtumų. Apskritai Europoje mokymosi veikloje vyrų dalyvauja mažiau nei moterų – atitinkamai 8,2 ir 9,6 proc. Lietuvoje vyrų visą gyvenimą mokosi dar mažiau nei moterų (atitinkamai 4,6 ir 7,1 proc.). Europoje ne aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą turinčių suaugusiųjų mokosi perpus mažiau negu apskritai suaugusiųjų (3,9 proc.). Neturinčių darbo suaugusiųjų mokosi 9,1 proc. Su darbu susijusiuose mokymuose dalyvauja vidutiniškai 83,4 proc. suaugusiųjų (Lietuvoje – 89,3 proc.), iš jų vyrai yra aktyvesni nei moterys (dalyvauja atitinkamai 88 ir 78,7 proc.).

20 pav. 25–64 metų asmenų mokymasis visą gyvenimą 2012 m. (dalis proc.) ir dalies pokytis (proc. punktais) Europos šalyse 2006–2012 m.

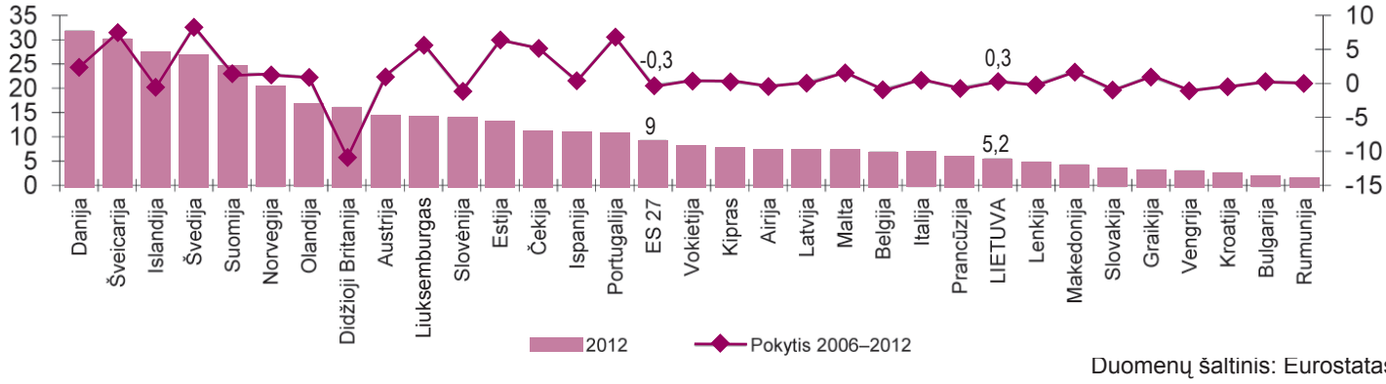

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lyginant Europos Sąjungos šalių mokymosi visą gyvenimą lygį nuo 2003 iki 2012 metų, matyti, kad Lietuva buvo tarp šalių, nepadariusių didesnės pažangos. Aštuonių valstybių šis rodiklis per devynerius metus nukrito. Europos Sąjungos vidurkis šiek tiek pakilo. Tai rodo, kad pasiekti 15 proc. lygį 2020 metais bus nelengvas uždavinys tiek kai kurioms Europos šalims, tiek visai Europos Sąjungai.

Siekiant gerinti mokymosi visą gyvenimą padėtį Lietuvoje, tikslingai naudotasi 2004–2006 metų ir iki šiol naudojamasi 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrine parama. Studijų organizavimo sistema tapo lankstesnė, vyksta mokymas moduliais, nuotoliniu būdu. Sąlygas mokymosi visą gyvenimą lygiui kilti sudaro ir „Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos“ įgyvendinimas šalyje, taip pat naujos Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 metams (projekto) gairės.

Greta bendrųjų asmens gebėjimų (skaitymo, matematikos, gamtos mokslų) šiandieniame pasaulyje vis svarbesni yra kalbų, IKT, verslumo ir kiti ateities darbo rinkai reikalingi asmens įgūdžiai ir gebėjimai. 2007 m. Lietuvoje asmenų, nemokančių nė vienos užsienio kalbos, dalis buvo mažiausia ES – 2,5 proc. (ES vidurkis – 37,5 proc.), taip pat didžiausia dalis, 45,8 proc., asmenų teigė mokantys dvi užsienio kalbas (ES 27 vidurkis – 19,9 proc.).

Diegiant IKT, inovacijas, didinant galimybę naudotis atviraisiais švietimo ištekliais galima įveikti skaitmeninę atskirtį. Įvairių Europos šalių gyventojų naudojimosi IKT gebėjimų skirtumai yra gana dideli (21 pav.). 2012 m. 29 proc. 16–74 metų Lietuvos gyventojų šie gebėjimai buvo geri, šis rodiklis šiek tiek viršijo Europos vidurkį (26 proc.), o 40 proc. 16–74 metų asmenų neturėjo jokių naudojimosi IKT įgūdžių. 2012 m. Lietuvoje 68 proc. jaunuolių (16–24 metų) naudojimosi IKT gebėjimai buvo dideli ir pagal šį rodiklį Lietuva buvo pirma tarp Europos šalių (ES 27 vidurkis – 40 proc.).

21 pav. 16–74 metų asmenų pasiskirstymas (dalis proc.) pagal naudojimosi IKT gebėjimų lygį 2012 m.

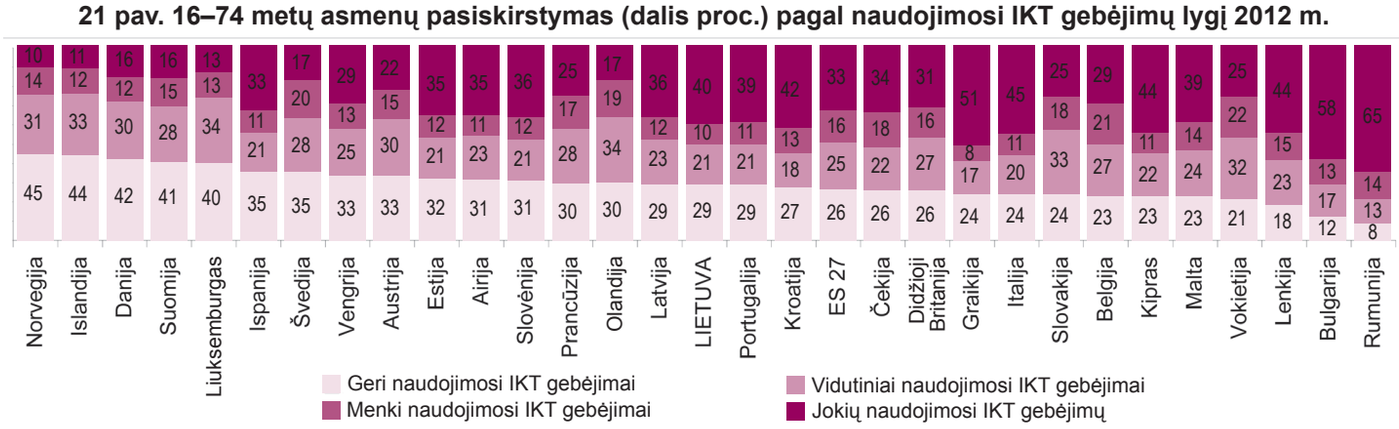

Duomenų šaltinis: Eurostatas

22 pav. Lietuvos gyventojų pilietinės galios indekso kaita 2007–2012 m.

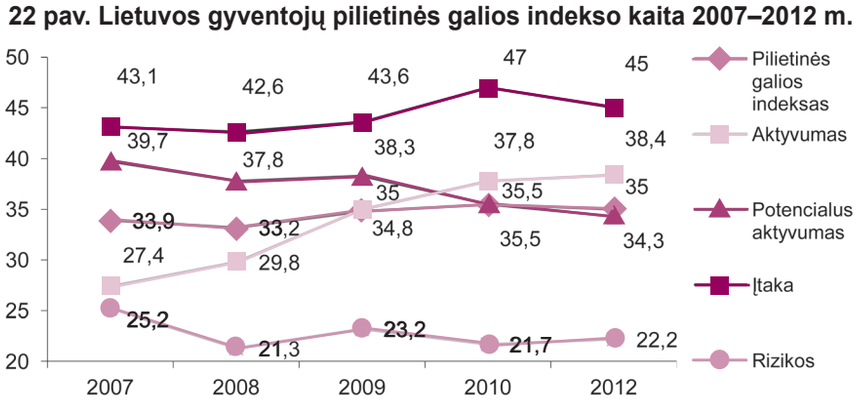

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Nuo 2007 m. Lietuvoje atliekamas ilgalaikis tyrimas, kuriuo siekiama stebėti, kaip kinta visuomenės pilietinės galios indeksas. Lietuvos gyventojų pilietinis aktyvumas didėja (22 pav.). Remiantis Lietuvos gyventojų apklausos duomenimis, pilietinės galios indeksas nuo 2007 m. kilo ir 2012 m. buvo 35 balai (iš 100 galimų). Nuo 2007 m. nuosekliai augo gyventojų įsitraukimas į pilietines veiklas: nuo 27,4 indekso reikšmės 2007 m. iki 38,4 indekso reikšmės 2012 metais. Pastarųjų metų tyrimai parodė, kad mokytojai ir mokiniai yra pilietiškai aktyviausi iš visų gyventojų.

Verslumo kompetencija suteikia individui galimybę įgyvendinti savo idėjas veikloje. Ją sudaro kūrybingumas, inovacijų taikymas ir nebijojimas rizikuoti, gebėjimas planuoti ir siekti tikslo. Verslumo ugdymo mokykloje tikslas yra suteikti mokiniams žinių ir įgūdžių veikti versliai komerciniais ar nekomerciniais tikslais. Europos 2020 strategijoje pabrėžiama kūrybingumo, inovacijų taikymo ir verslumo svarba. 2011 m. visuotinio verslumo tyrimo rezultatai parodė, kad tik 4 ES šalyse daugiau nei pusė apklaustų 18–64 metų asmenų pareiškė, kad turi pakankamai žinių ir įgūdžių pradėti verslą. Lietuvoje jų buvo apie 35 proc.

APIBENDRINIMAS

Apžvelgus Lietuvos švietimo rodiklius Europos Sąjungos švietimo siekių kontekste matyti, kad Lietuva, lyginant su kitomis valstybėmis, yra nemažai pasiekusi švietimo prieinamumo srityje:

- Esame pirmi (nuo 2010 metų) Europos Sąjungoje pagal darbingo amžiaus (25–64 metų) asmenų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą, dalį.
- Aukštojo mokslo prieinamumas taip pat vertinamas teigiamai – esame ES valstybių dešimtuke pagal 30–34 metų gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalį.
- Vidurinį išsilavinimą turinčių 20−24 metų asmenų dalis gerokai viršija Europos Sąjungos šalių vidurkį.
- Anksti palikusiųjų švietimo sistemą 18–24 metų asmenų dalis yra palyginti nedidelė, gerokai mažesnė už ES 27 vidurkį.
- Esame antri Europoje pagal 16–24 metų gyventojų raštingumo lygį.
- Taigi Lietuvoje yra užtikrinamas pradinio ir pagrindinio ugdymo visuotinumas – sudarytos gana palankios sąlygos įgyti išsilavinimą visiems pagrindinio, vidurinio išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos siekiantiems gyventojams, mokytis skatinama, o išsilavinimo prestižas yra aukštas.
- Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas nėra privalomas, tačiau jis turi didelę reikšmę asmenybės raidai, mokymosi pasiekimams, socialinei ir emocinei brandai. Nors pagal dalyvavimą ikimokykliniame ugdyme Lietuva atsilieka nuo ES šalių vidurkio ir ET 2020 siekinio, tačiau ikimokyklinio ugdymo aprėptis Lietuvoje sparčiai auga.

Tarptautiniai mokinių mokymosi pasiekimų tyrimai (PISA) rodo, kad Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose ugdymas orientuojamas į vidutinį daugumai pasiekiamą lygį. Taip pat yra didelių mergaičių ir berniukų pasiekimų skirtumų.

Aukštas mokymosi visą gyvenimą lygis yra siektinas Lietuvos, kaip ir daugumos Europos Sąjungos šalių, tikslas. Siekiant gerinti mokymosi visą gyvenimą padėtį Lietuvoje, buvo tobulinama studijų organizavimo sistema, ji tapo lankstesnė, vyksta mokymas moduliais.

Lietuvoje 20–34 metų gyventojų įsidarbinimo lygis, 2008 m. sumažėjęs dėl ekonominės krizės, per pastaruosius metus vėl kyla ir 2012 m. viršijo ES 27 vidurkį. Dideli skirtingo išsilavinimo asmenų nedarbo lygio skirtumai patvirtina, kad vidurinis ir aukštesnis išsilavinimas yra būtina ekonominės ir socialinės įtraukties sąlyga.

Valstybinės švietimo 2013–2022 m. strategijos nuostatose pabrėžiama, kad „itin svarbu išlaikyti UNESCO rekomenduojamą 6 proc. nuo BVP valstybės biudžeto dalį švietimui“. Dėl ekonominės krizės švietimui tenkanti BVP dalis nukrito ir 2012 m. siekė 5,2 proc. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų veiklos kryptyse numatyta šalies ekonomikai atsigaunant didinti švietimo ir mokslo finansavimą. Investicijos į ugdymą ir mokymą neabejotinai atsipirks ne tik asmeniui, bet ir visuomenei.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresu http://www.smm.lt/web/lt/teisine-inforamcija/tyrimai-analizes/leidiniai-svietimo-problemos-analize ir portale Emokykla.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vedėjui Ričardui Ališauskui (el.p. ricardas.alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vyriausiąją specialistę Jūratę Vosylytę-Abromaitienę (el. p. jurate.vosylyte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė Laima Paurienė ir Donata Vaičiūnaitė, Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Politikos analizės skyriaus metodininkės.

LIETUVOS ŠVIETIMAS EUROPOS ŠVIETIMO SIEKIŲ KONTEKSTE

Redaktorė *Mimoza Kligienė*
Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2013-11-04. Tir. 1 800 egz.
Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, LT-08125 Vilnius

ISSN 1822-4156